

РЕЦЕНЗИЯ

от: проф. д-р Никола Андреев Манев, научна специалност „Наказателен процес”

за: дисертацията на Петя Константинова Хаджийска, задочен докторант по наказателен процес в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”, юридически факултет, катедра „Наказателно-правни науки” на тема „Неправораздавателни наказателни съдебни производства”, за получаване на образователна и научна степен „доктор” по „Наказателен процес”, в професионално направление 3.6. Право

ПОЧИТАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед на Ректора на ПУ”П.Хилендарски съм определен за член на журито. На заседание на същото съм избран за рецензент по процедурата. В срок представям възложената ми рецензия.

1. Общо описание на дисертационния труд

Монографията „Неправораздавателни наказателни съдебни производства” е в обем от 305 страници с използвана литература. Трудът се състои от увод и три глави. След като в увода са поставени проблемите на изследването, в първата глава подробно се изяснява същността на основополагащи процесуални въпроси относно характеристиката на неправораздавателната дейност на съда. Подчертана е централната роля на съда, предвид на разпоредбата на чл.7, ал.1 НПК. Следва да се има предвид, че нормата има не само декларативен, но и същностен характер и това се отнася не само до определящата компетентност на съда да правораздава, но и във всички случаи, при които той има компетентност да решава определени въпроси и да извършва някои процедури в досъдебното производство по наказателни дела. Тук се определя и неправораздавателната компетентност на съда и диалектичката ѝ връзка с разглеждането и решаването на наказателни дела, за целите на вземане на решения за виновността и отговорността на привлечените към

наказателна отговорност лица. Тази характеристика хвърля повече яснота относно, например, действията на съдия-докладчика при подготовка на съдебното заседание и привеждането в изпълнение на влезли в сила съдебни актове.

Втората глава разглежда проблемите относно неправораздавателната съдебна дейност на съда в двете фази на наказателния процес – досъдебна и съдебна. В досъдебното производство правилно в центъра на вниманието са процедурите във връзка с вземане на мерки за неотклонение /задържане под стража и домашен арест/ и други мерки за процесуална принуда. Очертан е извод, че в такива случаи законодателят е търсил в съда повече гаранции за правата и свободите на гражданите. Взето е отношение към съдебния контрол в хода на разследването при съблюдаване на стандарта за достъп до съда – както за обвиняемите, така и за пострадалите физически лица и ощетени юридически лица. Направена е уместна съпоставка на прекратяването в досъдебната фаза и в съдопроизводството, както и на спирането като процесуално действие по хода на делото. В заключение на главата е предложена класификация на неправораздавателните наказателни съдебни производства, което дава възможност да се сравняват те от гледна точка на предпоставки, провеждане, постановяване на съответни актове от съдебния орган.

Третата глава представлява анализ на производството по привеждане в изпълнение на влезли в законна сила съдебни актове като последен стадий на съдебната фаза и на наказателния процес въобще. Обосновано е достигнат извод, че това не е административна дейност по изпълнение на наказанията, а в повечето случаи представлява определено производство – особено при тълкуване на неясноти в съдебните актове и освобождаване от изтърпяване на наложено наказание по дела от частен характер. Взето е отношение по въпросите, отнасящи се до естеството и проявата на законната сила на присъдата и разликата със силата на нормативните актове, които също са задължителни. Постигнатото в труда в тази насока не се различава принципино от теорията на акад.Ст.Павлов, изложена в монографията му от 1974г. Компетентността на районен или окръжен прокурор по отлагане изпълнението на наказанието и на административни органи при непосредственото привеждане в изпълнение на наложени с присъда санкции не

може да влияе решително върху процесуалното естество на този съдебен стадий. Още повече като се има предвид, че в рамките на него се осъществява постигането на задачите на НК и НПК и целите на наказанията по чл.36 НК.

Дисертационният труд на Петя Хаджийска представлява монографично изследване с интердисциплинарен характер. На няколко равнища се разглежда цял комплект проблеми – относно правораздавателната дейност на съда и разликата с неговата неправораздавателна компетентност, предназначението на неправораздавателната дейност на съда за нуждите главно на редовното гледане на делото в три инстанции и при възобновяване на наказателни дела. С тази многопластовост дисертантът се е справил успешно.

2. Съдържателен анализ на научните постижения на дисертанта.

- **НАУЧНА НОВОСТ.** Цялостният правен режим относно неправораздавателната дейност на съда по наказателни дела досега не е изследван в самостоятелно академично съчинение. Това оформя труда като интересен и резултатен правен анализ. Дисертацията е първото изследване в тази насока с интелигентен разбор на въпросите за компетентността на съда в рамките на цялото производство, както досъдебно, така и съдебно. Представена на ясен и точен език, работата дефинира прецизно предмета и обекта на изследването, при което е приложена научна методология. Формулирана е удачно докторантска теза, която авторът успява да докаже в резултат на направения анализ и това е дало възможност за достигане до оригинални и състоятелни изводи, отразени в обема на всяка една от трите глави. Всичко това дава възможност за формулиране на предложения за подобряване на законодателството, не само досежно кодекса, но и нормативната уредба на специалните разузнавателни средства, защитата на застрашени лица, правната помощ.

- **ОБОГАТЯВАНЕ НА СЪЩЕСТВЯВАЩИ ЗНАНИЯ.**

Обогатяването на съществуващите знания чрез дисертацията може да бъде открито отново на много равнища в цялата многопластовост на работата, като по-важно изглежда следното:

Преди всичко аналитично е характеризирано съотношението на правораздаването с неправораздавателната компетентност на съда и диалектичката им връзка.

Правилно е виждането на автора, че в много случаи неправораздавателната дейност има по-скоро контролно-охранително естество и има подготвително значение. Това значение, обаче е различно от подготвителната роля на досъдебното разследване, където задачата е предимно доказателствена /събиране и проверка на доказателствени материали, формиране на доказателствена съвкупност/.

Състоятелно в доктората се акцентира върху дефинирането на неправораздавателната дейност на съда и се установява обосновано, че там също се прилагат основните принципи на наказателния процес и основните процесуални гаранции.

Съпоставят се признаците на правораздавателните и неправораздавателните актове на съда от гледна точка на структура, мотивиране и произнасяне /диспозитив/ по конкретни въпроси. Взема се отношение и относно решавания характер на неправораздавателните актове.

Направен е систематичен обзор на българското законодателство, касаещо темата на дисертацията.

Обогатяване на съществуващи знания представлява и изложението относно прилагане на основополагащи разпоредби и стандарти на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, особено що се отнася до чл.5 и 6 – право на свобода и право на сигурност и справедлив процес при решаване на всякакви въпроси в производствата по наказателни дела.

Целият този значителен труд позволява на автора да формира изводи относно перспективата за развитието на правния режим. Според наличните данни дисертантът прави състоятелни прогнози за очаквано развитие, както и сполучливи препоръки *de lege ferenda*.

- ПРИЛОЖИМОСТ НА НАУЧНИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ.

Дисертацията не представлява самоцелен интелектуален труд. От гледна точка на наказателнопроцесуалните институти, разглеждани в работата, дисертацията спомага за по-доброто им разбиране и по-точното правоприлагане. Този резултат е

постигнат не само благодарение на приложената методология в областта на наказателнопроцесуалното право, но и благодарение на анализа на духа на нормативните текстове. Дисертацията предлага конкретни предложения за усъвършенстване на правната рамка, с оглед тенденциите на наказателния процес в световен мащаб. Практическата полза от дисертацията се задълбочава и с оглед на конкретиката в съвременното развитие на националната ни правна система, особено предвид членството в Европейския съюз, което налага и своя отпечатък при формулиране на докторантската теза. Не на последно място, изводите в дисертацията подпомагат оформянето на позиция от социален, юридически и културен характер относно общата роля на съдебните производства по НПК.

Дисертацията е изследване, което обхваща законодателството, съдебната практика и наличните статистически данни, въз основа на които са направени съответни изводи за състоянието в момента и възможностите за подобряване на съответните дейности. Предлагат се, в тази връзка, нови нормативни положения, а също организационни и обучителни мерки спрямо лицата в магистратурата и разследващите структури в държавната администрация.

3. Критични бележки на рецензента за представения труд.

В дисертацията се откриват някои несъвършенства.

Авторката е имала обективната трудност по отношение на структурата на работата във връзка с обхващане в равна степен на проблеми на изследването – от по-общо и от по-конкретно естество. Това се е отразило на обема на изложението в отделните глави на труда. Би могло да се мисли за балансиране на изложението, независимо от предмета на анализа в съответните глави.

Би било възможно да се потърси и предложи повече практика на ВКС, Конституционния съд е на Съда в Страсбург по прилагане на ЕКПЧ.

Направените критични бележки засягат отделни страни на труда, имат фрагментарен характер и тяхната относителна тежест чувствително отстъпва на положителните резултати и постиженията на дисертацията.

Разглежданият тук монографичен труд е резултат на упорита работа и добросъвестно положени усилия в областта на научния анализ. Достигнатите изводи са добре аргументирани и представляват основа за състоятелни промени в

практическата дейност на съдилищата. Видно от представените материали и документацията по публичната защита, авторът има три публикации в научни издания, включително академичното издание „Правна мисъл”. Проучени са достъпните литературни източници от значение за разработката на дисертацията. Обхваната е и съдебна практика по отношение на темата на работата. Без никакво съмнение Петя Хаджийска ни представя една завършена дисертация, която третира проблеми на развитие на българската правна система с подчертана важност.

Предвид на посоченото може да се направи следното

ОБЩО ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представената за защита дисертация „Неправораздавателни наказателни съдебни производства” съдържа достатъчно успешни научни решения и необходимите приноси моменти от научно-приложен характер. Това предоставя необходимите основания да ѝ бъде дадена положителна оценка и да се предложи на научното жури да даде на задочния докторант Петя Константинова Хаджийска образователната и научна степен „доктор” в професионалното направление 3.6. Право, област на висше образование³. Социални, стопански и правни науки, специалност „наказателен процес”.

юни 2016г.
Гр.София

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. д-р Никола Андреев Манев